

WSPARCIE UDZIELANE PRZEDSIĘBIORCOM W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19

Rozliczenia i kontrola

redakcja naukowa Małgorzata Militz

Ines Borkowska, Angelika Dahms, Grzegorz Karwatowicz
Sylwia Lubelczyk, Małgorzata Militz, Marta Surmacz, Piotr Świstak

WSPARCIE UDZIELANE PRZEDSIĘBIORCOM W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19

Rozliczenia i kontrola

redakcja naukowa Małgorzata Militz

Ines Borkowska, Angelika Dahms, Grzegorz Karwatowicz
Sylwia Lubelczyk, Małgorzata Militz, Marta Surmacz, Piotr Świstak

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 5 lutego 2021 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-577-7

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Przedmowa	15
Wstęp	17
<i>Grzegorz Karwatowicz</i>	
Określenie statusu przedsiębiorstwa	19
1. Wstęp	19
2. Przepisy właściwe dla ustalenia statusu przedsiębiorstwa	20
3. Wykładnia przepisów	21
4. Limity i pułapy właściwe dla określenia statusu przedsiębiorstwa	23
5. Dane stanowiące podstawę kwalifikacji	25
6. Przedsiębiorstwa samodzielne	29
7. Przedsiębiorstwa partnerskie	30
8. Przedsiębiorstwa powiązane	32
9. Ustalenie właściwych dla przedsiębiorstwa danych	34
<i>Angelika Dahms, Piotr Świstak</i>	
Założenia programu „Tarcza finansowa polskiego funduszu rozwoju dla małych i średnich firm”	35
1. Normatywne podstawy obowiązywania programu	35
2. Warunki udziału w programie	39
2.1. Status beneficjenta	39
2.2. Pozostałe warunki udziału w programie	44
3. Subwencja PFR jako pomoc publiczna (zasady szczególne i odstępstwa)	49
3.1. Podstawowe prawne uwarunkowania pomocy publicznej	49
3.1.1. Generalny zakaz pomocy publicznej	49
3.1.2. Dozwolona pomoc publiczna	50
3.2. Limit pomocy publicznej wynikający z Tymczasowych ram	52
3.3. COVID-19 a pomoc publiczna	52
3.4. Informacje o udzielonej pomocy w systemach SHRIMP/SUDOP	57
4. Wydatkowanie, koszty kwalifikowane	58

5. Warunki zwrotu subwencji wynikające z programu PFR (dla poszczególnych kategorii MŚP)	63
5.1. Mikroprzedsiębiorca	63
5.2. Mały i średni przedsiębiorca	66
5.3. Spłata nieumorzonej części subwencji	68
5.4. Opóźnienie w spłacie	68
5.5. Wcześniejsza spłata subwencji finansowej	68
5.6. Egzekucja z subwencji, zajęcie na podstawie sądowego lub administracyjnego tytułu wykonawczego	69
5.7. Dodatkowe obowiązki beneficjenta	69
6. Skutki podatkowe uzyskania i umorzenia subwencji	73
6.1. Skutki w podatku dochodowym	73
6.2. Skutki w VAT	78
6.3. Skutki w PCC	81
7. Kontrola wykorzystania środków z programu	83
7.1. Podstawy prawne kontroli	83
7.2. Sprawozdawczość	84
7.3. Sposób kontroli	86
7.4. Skutki naruszenia warunków programu	90
7.4.1. Uzyskanie subwencji niezgodnie z warunkami programu	90
7.4.2. Niedopełnienie formalności po uzyskaniu subwencji	91
7.4.3. Inne przypadki niewykonania lub nienależytego wykonania umowy subwencji	92
7.4.4. Odsetki w przypadku opóźnień w spłacie subwencji	94
7.4.5. Odsetki w przypadku podjęcia przez PFR decyzji o zwrocie subwencji	94
7.4.6. Odpowiedzialność karna	96
7.4.7. Sankcje ze specustawy o COVID-19	98

Sylvia Lubelczyk, Marta Surmacz

Preferencje podatkowe udzielane w związku z epidemią COVID-19	100
1. Szczególne warunki potrzebne do uzyskania niektórych preferencyjnych rozwiązań podatkowych i sposoby udokumentowania ich spełnienia w celu zminimalizowania ryzyka podatkowego	100
1.1. Poniesienie negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19 jako warunek skorzystania z niektórych preferencyjnych rozwiązań podatkowych	100
1.1.1. Przesłanka finansowa: przejawy poniesienia negatywnych konsekwencji ekonomicznych	101
1.1.2. Przesłanka przyczynowo-skutkowa: związek pomiędzy poniesieniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych a COVID-19	119

1.2. Spadek o co najmniej 50% uzyskanych przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej – jako warunek skorzystania z niektórych specjalnych preferencji podatkowych przewidzianych w związku z COVID-19	122
2. Wybrane preferencje podatkowe wprowadzone w związku z COVID-19 i kwestie praktyczne wynikające z ich stosowania	126
2.1. Prawo do jednorazowej amortyzacji środków trwałych nabytych w celu produkcji towarów związanych z przeciwdziałaniem COVID-19	126
2.2. Preferencje podatkowe związane z COVID-19 w zakresie ulgi na złe długi	129
2.3. Rozwiązania w zakresie najmu związane z COVID-19 i ich skutki dla rozliczeń na gruncie podatkowym	135
2.3.1. Skutki podatkowe związane z wygaśnięciem i reaktywowaniem zobowiązań z umów najmu w centrach handlowych w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia w nich działalności	135
2.3.2. Skutki podatkowe obniżenia (zwolnienia) najemcy czynszu w związku z COVID-19 w zakresie przychodu najemcy z tytułu nieodpłatnych (częściowo odpłatnych) świadczeń	140
2.4. Preferencje podatkowe w związku z COVID-19 w zakresie podatku od przychodów z budynków (tzw. podatku minimalnego)	143
2.5. Wsteczne odliczenie straty podatkowej poniesionej w 2020 r. w rozliczeniu za 2019 r.	145
2.5.1. Uwagi wstępne	145
2.5.2. Zmiany wprowadzone w związku z COVID-19	145
2.5.3. Wsteczne odliczenie straty w podatku dochodowym od osób fizycznych	149
2.5.4. Wsteczne odliczenie straty w podatku dochodowym od osób prawnych	151
2.6. Przekazanie darowizn na cele związane ze zwalczaniem COVID-19 a odliczenie w podatkach dochodowych	152
2.6.1. Warunki skorzystania z prawa do odliczenia	152
2.6.2. Przesłanka podmiotowa	153
2.6.3. Przesłanka przedmiotowa	154
2.6.4. Mechanizm i wysokość odliczenia	155
2.6.5. Przekazanie darowizny za pośrednictwem innego podmiotu	157
2.6.6. Dokumentowanie wartości przekazanej darowizny	159
2.7. Stawka 0% VAT dla darowizn przekazanych na cele związane ze zwalczaniem COVID-19	161
2.7.1. Uwagi wstępne	161
2.7.2. Warunki odliczenia	161
2.7.3. Pisemna umowa	164

3. Preferencje w podatku od nieruchomości i ulgi podatkowe z Ordynacji podatkowej udzielone w związku z COVID-19 jako pomoc publiczna	167
3.1. Uwagi wprowadzające	167
3.2. Specjalne COVID-owe preferencje w podatku od nieruchomości	170
3.3. Ulgi w spłacie należności podatkowych, o których mowa w art. 67a § 1 pkt 1 i 2 o.p., udzielone w związku z COVID-19	171
4. Okres przechowywania dokumentacji	177

Marta Surmacz

Przyznawane przez starostów dofinansowanie realizowane

przez powiatowe urzędy pracy	179
1. Wprowadzenie	179
2. Dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców	180
2.1. Warunki otrzymania dofinansowania	180
2.2. Wysokość dofinansowania	181
2.3. Wniosek o dofinansowanie	182
2.4. Obowiązki przedsiębiorcy	183
2.5. Zwrot środków i kontrola wykorzystania otrzymanego dofinansowania	184
3. Dofinansowanie części kosztów działalności gospodarczej przedsiębiorców będących osobami fizycznymi niezatrudniających pracowników	187
3.1. Warunki uzyskania dofinansowania	187
3.2. Wysokość dofinansowania	188
3.3. Wniosek o dofinansowanie	189
3.4. Obowiązki przedsiębiorcy	189
3.5. Kontrola wykorzystania otrzymanego dofinansowania	190
4. Pożyczka z Funduszu Pracy dla mikroprzedsiębiorców	192
4.1. Warunki otrzymania dofinansowania	192
4.2. Wysokość pożyczki i warunki jej umorzenia	193
4.3. Przychody i koszty podatkowe z tytułu otrzymanej pożyczki	194
4.4. Przeznaczenie pożyczki i kontrola jej wykorzystania	194
5. Jednorazowa dotacja z Funduszu Pracy dla mikro- i małych przedsiębiorców	197
5.1. Warunki otrzymania dofinansowania	197
5.2. Wniosek o udzielenie dotacji	198
5.3. Wysokość dotacji i przypadki jej zwrotu	199
5.4. Przeznaczenie dotacji i kontrola jej wykorzystania	199

Ines Borkowska

Dofinansowanie z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych realizowane przez wojewódzkie urzędy pracy	202
1. Wprowadzenie	202
2. Świadczenia na rzecz ochrony miejsc pracy ze środków FGŚP na dofinansowanie wynagrodzenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym albo obniżonym wymiarem czasu pracy (art. 15g u.COVID-19)	203
2.1. Podmioty uprawnione do złożenia wniosku o przyznanie świadczeń z FGŚP	203
2.2. Osoby, na które może zostać przyznane dofinansowanie	207
2.3. Przeszłość ekonomiczna	208
2.4. Obniżenie wymiaru czasu pracy	211
2.5. Porozumienie o przestoju ekonomicznym lub obniżeniu czasu pracy	214
2.6. Spadek obrotów gospodarczych jako warunek dofinansowania	218
2.7. Pozostałe przesłanki uzyskania dofinansowania	219
2.8. Wniosek o dofinansowanie	221
2.9. Okres dofinansowania	231
2.10. Zasady rozliczenia otrzymanych środków po upływie okresu dofinansowania	233
2.11. Zwrot środków pobranych z FGŚP za pośrednictwem WUP	237
2.12. Wykaz pracowników, którym przekazano pomoc otrzymaną z FGŚP za każdy miesiąc, w którym zostało przyznane dofinansowanie	237
2.13. Rozliczenie z WUP	240
2.14. Charakter dofinansowania z art. 15g u.COVID-19	245
3. Świadczenia na rzecz ochrony miejsc pracy pracowników nieobjętych przestojem, przestojem ekonomicznym ani obniżonym wymiarem czasu pracy – art. 15gg u.COVID-19	246
3.1. Odesłanie do art. 15g u.COVID-19	246
3.2. Warunki uzyskania dofinansowania	246
3.3. Wysokość dofinansowania	246
3.4. Procedura postępowania w sprawie przyznania dofinansowania	247
3.5. Okres trwania dofinansowania	248
3.6. Rozliczenie z WUP	249

Angelika Dahms, Piotr Świstak

Tarcza finansowa 2.0	253
1. Uwagi wprowadzające	253
2. Warunki programu	254
2.1. Rodzaj prowadzonej działalności	254
2.2. Warunki dotyczące stanu zatrudnienia	256
2.3. Warunki dotyczące sytuacji finansowej	256

3. Szczegółowe warunki dla mikroprzedsiębiorców	257
4. Szczegółowe warunki dla MŚP	258
5. Warunki umorzenia subwencji	260
5.1. Mikroprzedsiębiorcy	260
5.2. Mali i średni przedsiębiorcy	260
Bibliografia	261
Autorzy	263

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
k.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.)
k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.)
o.p.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r. poz. 1325 ze zm.)
pr. przeds.	– ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r. poz. 162)
pr. upadł.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.)
rozporządzenie 651/2014	– rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z 17.06.2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Urz. UE L 18, s. 1, ze sprost. i zm.)
rozporządzenie 2015/1589	– rozporządzenie Rady (UE) 2015/1589 z 13.07.2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE L 248, s. 9)
r.t.u.	– rozporządzenie Ministra Finansów z 25.03.2020 r. w sprawie towarów i usług, dla których obniża się stawkę podatku od towarów i usług, oraz warunków stosowania stawek obniżonych (Dz.U. poz. 527 ze zm.)
tarcza 1.0	– ustawa z 31.03.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 568 ze zm.)
tarcza 2.0	– ustawa z 16.04.2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. poz. 695 ze zm.)
tarcza 4.0	– ustawa z 19.06.2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. poz. 1086 ze zm.)

- tarcza 5.0 – ustawa z 17.09.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1639), nie obowiązuje
- tarcza 6.0 – ustawa z 9.12.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2255)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 326 z 26.10.2012 r., s. 47, ze zm.)
- Tymczasowe ramy – Komunikat Komisji Tymczasowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19 (Dz.Urz. UE C 91 z 20.03.2020 r., s. I/01)
- u.COVID-19,
specustawa
o COVID-19 – ustawa z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.)
- u.d.p.p.w. – ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.)
- u.f.p. – ustawa z 27.08.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.)
- u.p.d.o.f. – ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1426 ze zm.)
- u.p.d.o.p. – ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1406 ze zm.)
- u.p.p.p. – ustawa z 30.04.2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 708 ze zm.)
- u.p.t.u. – ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2020 r. poz. 106 ze zm.)
- u.r. – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2021 r. poz. 217 ze zm.)
- u.s.i.r. – ustawa z 4.07.2019 r. o systemie instytucji rozwoju (Dz.U. z 2020 r. poz. 2011 ze zm.)
- ustawy o podatkach
dochodowych – łącznie ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne
- u.s.u.s. – ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.)
- u.z.p.d.o.f. – ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2020 r. poz. 1905 ze zm.)

Publikatory

- Dz.Urz. Woj. Doln. – Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy

Inne

- FGŚP – Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych
FUS – Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
GUS – Główny Urząd Statystyczny
KAS – Krajowa Administracja Skarbowa
KŚT – klasyfikacji środków trwałych
MPK – miejsce powstawania kosztów
MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (do 6.10.2020 r.)
MŚP – małe i średnie przedsiębiorstwa
NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
Objaśnienia podatkowe MF z 21.07.2020 r. – Objasnienia podatkowe Ministerstwa Finansów z 21.07.2020 r. ws. nowych preferencji stosowanych w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19, <https://www.gov.pl/web/finanse/objasnienia-podatkowe-z-21-lipca-2020-r-ws-nowych-preferencji-stosowanych-w-zwiazku-z-ponoszeniem-negatywnych-konsekwencji-ekonomicznych-z-powodu-covid-19> (dostęp: 20.11.2020 r.).
PCC – podatek od czynności cywilnoprawnych
PFR – Polski Fundusz Rozwoju
PKB – produkt krajowy brutto
program – Program rządowy „Tarcza finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla małych i średnich firm”
Program DF – Program rządowy „Tarcza finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla dużych firm”
regulamin – Regulamin ubiegania się o udział w programie rządowym „Tarcza finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla małych i średnich firm”
RJP – roczne jednostki pracy
SA – sąd administracyjny
SN – Sąd Najwyższy
SUDOP – System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej
TS – Trybunał Sprawiedliwości
UOKiK – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
VAT – podatek od towarów i usług
WSA – wojewódzki sąd administracyjny
WUP – wojewódzki urząd pracy
ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

PRZEDMOWA

W niniejszej publikacji bardzo istotna, ważna, a przy tym skomplikowana w warstwie prawnej problematyka wsparcia udzielanego przez władzę publiczną przedsiębiorcom w związku z pandemią COVID-19 jest ujęta w logiczny, zrozumiały i przejrzysty sposób.

Wszechstronnie i kompleksowo analizowane są poszczególne prawne regulacje dotyczące:

- 1) statusu przedsiębiorstwa;
- 2) założeń programowych tarczy finansowej adresowanej do małych i średnich firm;
- 3) preferencji podatkowych udzielanych w związku z pandemią;
- 4) przesłanek i warunków, które przedsiębiorca musi spełnić, by uzyskać dofinansowanie przyznawane przez starostów oraz dofinansowanie z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;
- 5) znaczenia tarczy finansowej 2.0.

Jest to kompendium usystematyzowanej wiedzy na temat warunków, które zgodnie z regulacją prawną musi spełnić przedsiębiorca, by skutecznie ubiegać się o pomoc w związku z pandemią. Niezmiernie rzadko prawo napisane jest dobrze, czyli w sposób jasny, klarowny, zrozumiały w określaniu obowiązków i uprawnień, niesprzeczny, gdzie jedne przepisy nie przeczą innym. Najczęściej w regulacji prawnej pojawiają się rozmaite pułapki, niektóre z nich wynikają z błędów legislacyjnych, ale są i takie, które z rozmysłem zastawia ustawodawca. Tak też jest w rozbudowanej i bardzo chaotycznie, a przy tym pośpiesznie tworzonej regulacji odnoszącej się do rozmaitych form finansowego wsparcia, którego władza publiczna udziela przedsiębiorcom w związku z pandemią. Takie prawo nie budzi zaufania i dyskredytuje władzę publiczną, albowiem „prawo w działaniu” odbierane jest jako pozór pomocy, a nie rzeczywista, tj. realna pomoc finansowa udzielana przedsiębiorcom. Dlatego głównym celem i motywem pracy jest ustalenie takiego sposobu przełożenia owego gąszczu przepisów prawnych na jednoznaczne wskazówki dotyczące bezpieczeństwa przedsiębiorców ubiegających się o finansowe wsparcie dla prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.

To przełożenie przepisów prawnych na jednoznaczne reguły postępowania dokonuje się w procesie wykładni, a wysoka kultura prawna i wiedza Autorów sprawiają, że dokonuje się bezpieczne dla przedsiębiorców przecięcie wężła gordyjskiego splecionego z mozaiki przepisów prawnych.

Pewność prawa wyznacza – z punktu widzenia przedsiębiorcy – granicę bezpieczeństwa prawnego, a zaufanie do prawa wynika z tego, że treść prawa odpowiada interesom przedsiębiorców, czyli przemawia za przedsiębiorcą, a nie przeciwko niemu. Tylko takie rozumienie prawa jest zgodne z konstytucyjnym standardem demokratycznego państwa prawnego, albowiem *ubi ius incertum, ibi ius nullum* (gdzie prawo niepewne, tam prawa nie ma). Przedsiębiorca musi mieć pewność co do wydania decyzji, pewność co do jej treści i pewność co do następstw (skutków) decyzji.

Skrupulatna, wnikliwa i rzeczowa analiza rozwiązań prawnych dotyczących wsparcia udzielanego przedsiębiorcom ma bardzo praktyczny wymiar, albowiem stanowi cenny poradnik, ujęty w formie rozbudowanego komentarza, uwzględniającego orzecznictwo sądowe, i zawiera m.in.:

- 1) kazusy, odnoszące się do analizowanych regulacji prawnych oraz ich poprawne, tj. zgodne z prawem rozwiązanie;
- 2) pytania związane z analizowaną regulacją prawną wraz z merytorycznymi odpowiedziami;
- 3) wzory pism, które trzeba składać w związku z ubieganiem się o pomoc finansową, wraz ze wskazaniem, jak należy je prawidłowo wypełnić i jakich błędów trzeba się wystrzec;
- 4) wymagane oświadczenia wraz ze sposobem ich wypełnienia;
- 5) wskazanie na skutki podatkowe związane z uzyskaniem i umorzeniem subwencji;
- 6) wykresy, wzory i dane niezbędne do wyliczenia kwoty subwencji;
- 7) wskazówki pozwalające udzielić odpowiedzi na pytanie, czy i kiedy przedsiębiorca spełnia warunki do uzyskania wsparcia.

Praca napisana jest w sposób czytelny, a to oznacza, że umożliwi skupienie uwagi oraz dokładne prześledzenie analiz prawnych i odnalezienie wśród wielu innych także i własnej, indywidualnej sprawy, do której można zastosować przepisy dotyczące wsparcia udzielanego przedsiębiorcom w związku z pandemią. Jest to dla przedsiębiorcy bezpieczny przewodnik po zawiłych meandrach regulacji prawnej, która dzięki dokonanej wykładni przepisów, sposobowi argumentacji i sile rzeczowych argumentów pozwala zredukować zagrożenia i niebezpieczeństwa związane z korzystaniem przez przedsiębiorcę z programu pomocy finansowej państwa.

Prof. dr hab. Andrzej Gomułowicz

WSTĘP

Lockdown i wstrzymanie polskiej gospodarki sprawiło, że wielu przedsiębiorców z dnia na dzień straciło źródło przychodów, co w dalszej perspektywie wiązało się i wiąże z ryzykiem zawieszenia lub likwidacji działalności, a także zwolnieniem pracowników. Czasowym rozwiązaniem dla przedsiębiorców, mającym przeciwdziałać negatywnym konsekwencjom lockdownu, było udzielenie im wsparcia w ramach tzw. tarcz antykryzysowych czy tarcz finansowych Polskiego Funduszu Rozwoju. Czas jednak pokaże, czy pomoc zaoferowana przedsiębiorcom była wystarczająca i czy odniosła zakładany skutek.

Prezentowana publikacja nie odnosi się jednak wyłącznie do aspektów ekonomicznych, wynikających z udzielenia przedsiębiorcom różnych form wsparcia. Zamia-rem Autorów, na co dzień zajmujących się prawem (także podatkowym) i sprawami swoich klientów, nie było też tylko przedstawienie różnych form wsparcia, oferowanego przez instytucje rządowe i samorządowe, ale omówienie ich praktycznego wymiaru. Chociaż i w tej kwestii zadanie nie było łatwe, gdyż przepisy antykryzysowe uchwalano w pośpiechu, a więc nieprecyzyjnie, pozostawiając miejsce na różną ich interpretację. Pomimo tego wydaje się, że cel Autorów został osiągnięty – publikacja stanowi pomocne kompendium wiedzy w zakresie możliwości ubiegania się o różne formy wsparcia w dobie pandemicznego kryzysu.

Beneficjenci oferowanych form pomocy muszą być przygotowani, że wcześniej czy później mogą zostać objęci kontrolą realizowaną przez podmioty finansujące czy też organy państwowe. Nikogo ten fakt nie powinien dziwić, gdyż kontrola wydatkowania środków publicznych jest rzeczą powszechną i niezbędną. Jednakże nie można zapomnieć, że proces decyzyjny u beneficjentów przebiegał szybko, co rusz pojawiały się informacje związane z kolejnymi pakietami pomocy oraz ich dostępnością. Przedsiębiorcy ścigali się z czasem, a na dodatek publikowane były informacje, że pula środków jest ograniczona. Te okoliczności, a także wspomniana nieprecyzyjność przepisów mogły sprawić, że podawane przez przedsiębiorców dane, np. dotyczące wielkości przedsiębiorstwa, były błędne, niewłaściwie obliczyli spadek obrotów, błędnie zidentyfikowali podmioty powiązane bądź ich nie uwzględnili w wyliczeniu

obrotów. Takich nieprawidłowości może być więcej, a przedsiębiorcy mogą być nieświadomi ich istnienia.

Autorzy, mając na uwadze tego typu okoliczności, podjęli się trudu przygotowania niniejszego praktycznego poradnika, mając nadzieję, że stanie się on przydatnym narzędziem w toku prowadzonej kontroli. Szczegółowo wskazano, jak się do niej przygotować: jakie dokumenty przedsiębiorca winien posiadać, jak długo je przechowywać, jakimi dowodami może się posłużyć w jej trakcie, by potwierdzić poprawność skorzystania z różnych form wsparcia. W ocenie Autorów publikacja może nie tylko być pomocna w toku kontroli, ale także zainspirować przedsiębiorców, doradców podatkowych obsługujących swoich klientów, księgowych do podjęcia działań w celu weryfikacji poprawności wykorzystania środków publicznych realizowanej w spokojniejszych czasach. Zapewne i w tych sprawach sprawdzi się powiedzenie, że lepiej zapobiegać, niż leczyć.

Autorzy

Warszawa, 15 lutego 2021 r.

Grzegorz Karwatowicz

OKREŚLENIE STATUSU PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Wstęp

Istotny w kontekście uzyskiwania środków pomocowych, w tym również pomocy publicznej związanej z wystąpieniem COVID-19, jest status przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwo może mieć status mikro-, małego, średniego, względnie dużego przedsiębiorstwa.

W zależności od swojego statusu przedsiębiorstwo albo ma możliwość uzyskania środków pomocowych (środki przeznaczone są dla przedsiębiorców posiadających określony status, np. MŚP), albo może je uzyskać w określonej wartości i intensywności. Z reguły im większe jest przedsiębiorstwo, tym mniejszą wartość i intensywność pomocy może uzyskać. Szczegółowe warunki uzyskania wsparcia sformułowane są w przepisach prawa oraz podstawach kontraktowych (umowy, regulaminy) dotyczących konkretnego środka pomocowego. Przykładowo podział na dwa odrębne programy pomocowe zastosował PFR. Pierwsza z tarcz antykryzysowych adresowana była do mikroprzedsiębiorstw oraz przedstawicieli MŚP, a druga – do dużych przedsiębiorstw.

Właściwe ustalenie statusu przedsiębiorstwa pozwala zatem określić, czy przedsiębiorstwo faktycznie spełnia warunki uzyskania wsparcia, względnie czy uzyskało ono wsparcie na warunkach (w tym co do jego wysokości i intensywności) adekwatnych do swojego statusu. *A contrario* nieustalenie statusu przedsiębiorstwa czy też nierzetelne jego ustalenie może prowadzić do stwierdzenia w toku kontroli, że przedsiębiorstwo (beneficjent) uzyskało pomoc bezpodstawnie lub w nadmiernej wysokości i intensywności. Taki stan rzeczy prowadzi do podjęcia działań przez właściwe organy i instytucje publiczne w celu odzyskania środków pomocy publicznej uzyskanych bezpodstawnie lub w nadmiernej wysokości.

Konieczność zwrotu nie musi być przy tym jedyną konsekwencją bezpodstawnie lub w nadmiernej wysokości uzyskanej pomocy publicznej. Taki stan rzeczy może prowadzić również do odpowiedzialności karnej. Chodzi tutaj o przestępstwo tzw. oszustwa finansowego, polegające na poświadczeniu nieprawdy albo złożeniu nierzetelnego pi-semnego oświadczenia dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wsparcia (zob. art. 297 § 1 k.k.). W tym kontekście okazuje się, że należyte ustalenie statusu przedsiębiorstwa nawet już po uzyskaniu pomocy publicznej znajduje swoje uzasadnienie. Mimo że nie pozwoli na zachowanie uzyskanej pomocy publicznej, to może umożliwić uniknięcie odpowiedzialności karnej. Artykuł 297 § 3 k.k. stanowi bowiem, że: „Nie podlega karze, kto przed wszczęciem postępowania karnego dobrowolnie zapobiegł wykorzystaniu wsparcia finansowego lub instrumentu płatniczego, określonych w § 1, zrezygnował z dotacji lub zamówienia publicznego albo zaspokoił roszczenia pokrywdzonego”.

W dalszej części rozdziału omówione zostaną te istotne okoliczności, które należy wziąć pod uwagę, określając status przedsiębiorstwa, aby był on ustalony w sposób należyty. Z pewnością okoliczności te będą brane pod uwagę przez właściwe organy i instytucje publiczne odpowiedzialne za weryfikację prawidłowości absorpcji środków pomocy publicznej związanej z wystąpieniem COVID-19.

2. Przepisy właściwe dla ustalenia statusu przedsiębiorstwa

Aktem prawa właściwym dla ustalenia statusu przedsiębiorstwa jest rozporządzenie 651/2014, a ściślej – załącznik I do tego rozporządzenia.

Od razu należy jednak dodać, że w zakresie określenia właściwej dla ustalenia statusu przedsiębiorstwa podstawy prawnej występowały liczne kontrowersje związane z działaniami organów i instytucji publicznych odpowiedzialnych za przygotowanie regulacji i rozdysponowanie środków pomocy publicznej związanej z wystąpieniem COVID-19.

Chodzi tutaj przede wszystkim o to, że zarówno decyzja notyfikacyjna Komisji Europejskiej z 27.04.2020 r., SA.56996 (2020/N) Poland (Dz.Urz. UE C 168, s. 1), jak i uchwała nr 50/2020 Rady Ministrów z 27.04.2020 r. w sprawie programu rządowego „Tarcza finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla małych i średnich firm”¹ (a ściślej – załącznik do niej) przedsiębiorstwo (odpowiednio: przedsiębiorców) definiują na gruncie przepisów Prawa przedsiębiorców.

¹ Uchwała ta nie została ogłoszona, zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z 20.07.2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1461), w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Do tego same organy i instytucje publiczne odpowiedzialne za rozdysponowanie środków pomocy publicznej związanej z wystąpieniem COVID-19 potwierdzały, że status przedsiębiorstwa powinien być ustalany na gruncie przepisów prawa krajowego oraz że (inaczej niż w załączniku I do rozporządzenia 651/2014) status przedsiębiorstwa ustala się wyłącznie na podstawie jego danych, a nie jego właściciela czy spółek zależnych. Takie stanowiska, mimo że nie są już dostępne na stronach internetowych właściwych instytucji i organów administracji publicznej, były opisywane w doniesieniach prasowych².

Obecnie nie ulega wątpliwości, że status przedsiębiorstwa ustala się na podstawie reguł wynikających z załącznika I do rozporządzenia 651/2014. Choć niekiedy dochodzi do sytuacji, w których obok przepisów rozporządzenia 651/2014 instytucje przyznające środki pomocy publicznej przytaczają dodatkowe (uszczegółowiające, względnie modyfikujące) reguły. Każdorazowo należy w takiej sytuacji przeanalizować zasadność powyższego. Oprócz (ewentualnych) sytuacji, w których uszczegółowienia, względnie modyfikacje zasad z rozporządzenia 651/2014 będą znajdowały swoje uzasadnienie (w regulacji szczególnej), może dojść również do sytuacji, w których organy i instytucje publiczne odpowiedzialne za przekazywanie środków pomocowych bezpodstawnie nie zastosują, względnie uszczegółowią lub zmodyfikują warunki kwalifikacji z rozporządzenia 651/2014. Kwestia ta każdorazowo powinna być przedmiotem analizy uwzględniającej konkretny stan faktyczny, w tym zwłaszcza środek pomocowy, z którego korzystał beneficjent, w tym jego źródło i charakter.

3. Wykładnia przepisów

Istotną kwestią jest sposób wykładni przepisów, na podstawie których dochodzi do ustalenia statusu przedsiębiorstwa. Zostały one przyjęte w drodze rozporządzenia, a ten akt prawa Unii Europejskiej charakteryzuje się bezpośrednią skutecznością (zob. orzeczenie TS z 14.12.1971 r., 43/71 *Politi s.a.s. v. Ministerstwo Finansów Republiki Włoskiej*, EU:C:1971:122). Nie zachodzi zatem konieczność jego implementacji czy publikacji przez właściwe organy państwa członkowskiego.

Załącznik I do rozporządzenia 651/2014 powinien być przy tym wykładany (interpretowany) w sposób celowościowy, tj. w taki, który umożliwi osiągnięcie celu jego ustanowienia, a jednocześnie nie będzie pozwalał na nadużycia. Skoro bowiem prawodawca unijny w motywie 40 preambuły rozporządzenia 651/2014 wskazuje na pewną szczególną rolę sektora MŚP oraz trudności w jego działalności związane z niedoskonałościami rynku i w związku z tym kieruje do przedstawicieli sektora MŚP pewne szczególne (niedostępne dużym przedsiębiorcom) środki pomocy pub-

² J. Ojczyk, *W tarczy finansowej definicje zmieniają się z dnia na dzień*, <https://www.prawo.pl/biznes/definicja-msp-w-tarczy-antykryzysowej,500019.html> (dostęp: 16.09.2020 r.).

licznej, względnie pozwala na ich absorpcję w większej wysokości czy intensywności wsparcia, to powyższe reguły nie powinny być obchodzone (nadużywane). Inaczej cel ustanowienia przepisów nie zostałby osiągnięty.

Takie stanowisko wielokrotnie zostało potwierdzone zarówno przez Trybunał Sprawiedliwości, jak i Komisję Europejską, a także w krajowej judykaturze. I tak w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Pierwszej Instancji z 14.10.2004 r., T-137/02, *Pollmeier Malchow GmbH & Co. KG v. Komisja Wspólnot Europejskich*, EU:T:2004:304, beneficjent argumentował, że o braku uznania kilku spółek za jednego przedsiębiorcę przesądza brak kontroli nad tymi spółkami (zob. pkt 73 wyroku) oraz odrębna ich organizacja (zob. pkt 71 wyroku). Mimo to (zob. pkt 75 wyroku) Sąd Pierwszej Instancji w wyroku z 14.10.2004 r. orzekł, że: „różne spółki należące do Ralfa Pollmeiera i jego rodziny stanowią jedną jednostkę gospodarczą”. Co więcej (zob. pkt 45 wyroku), Sąd Pierwszej Instancji orzekł, że: „Pozwana uważa, iż definicja MŚP nie powinna być stosowana w sposób mechaniczny i formalistyczny. Jest ona zdania, iż nie wszystkie przedsiębiorstwa, które odpowiadają pod względem formalnym definicji MŚP, są w rzeczywistości MŚP. Wręcz przeciwnie, zalecenie pozwala *expressis verbis* na pewną elastyczność, a co za tym idzie możliwość uwzględnienia rzeczywistego potencjału gospodarczego beneficjenta bez względu na jego formalny status”.

Również Komisja Europejska zajęła takie stanowisko (decyzja Komisji z 7.06.2006 r. w sprawie pomocy państwa nr C 8/2005 (ex N 451/2004), którą Niemcy zamierzają przyznać na rzecz Nordbrandenburger UmesterungsWerke, Dz.Urz. UE L 353, s. 60): „zgodnie z obowiązującym orzecznictwem Komisja może najpierw sprawdzić, czy przedsiębiorstwo jest członkiem grupy, którą można traktować jako jednostkę gospodarczą, a dopiero później stwierdzić, czy dana grupa spełnia kryteria zalecenia Komisji w sprawie MŚP. Kiedy odrębne prawnie osoby fizyczne lub prawne tworzą jednostkę gospodarczą, na potrzeby wspólnotowego prawa o konkurencji, należy je traktować jako jedno przedsiębiorstwo. Należy również wykluczyć istnienie prawnych form zorganizowania MŚP w gospodarczą grupę, której możliwości dalece wykraczają poza możliwości zwykłego MŚP, a także nie dopuścić do obejścia definicji MŚP ze względu na aspekty czysto formalne. Trybunał Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich stwierdził wyraźnie, że w gestii Komisji leży stwierdzenie, czy spółki należące do koncernu należy traktować jako jedną jednostkę gospodarczą”.

W tożsamy sposób orzekł NSA w wyroku z 24.07.2019 r., I GSK 1122/19, LEX nr 2706185: „Sąd podkreślił, że TSUE w wyroku z 27 lutego 2014 r., C-110/13, dotyczącym art. 3 ust. 3 załącznika do zalecenia 2003/361/WE (o analogicznej treści do art. 3 ust. 3 załącznika I rozporządzenia nr 651/2014) zauważył, że z motywów 9 i 12 tego zalecenia wynika, że definicja przedsiębiorstw powiązanych ma na celu lepsze zrozumienie rzeczywistej pozycji ekonomicznej MŚP oraz wyeliminowanie z tej kategorii grup przedsiębiorstw, których siła ekonomiczna może przekraczać siłę prawdziwych MŚP, w celu

zapewnienia, że tylko przedsiębiorstwa, które naprawdę potrzebują przywilejów wynikających dla MŚP z różnych przepisów lub środków zastosowanych dla ich korzyści faktycznie z nich skorzystają. Motywy te stanowią również, że w celu ograniczenia rozpatrywania relacji istniejących między przedsiębiorstwami za pośrednictwem osób fizycznych do niezbędnego minimum, uwzględnienie takich relacji zostało ograniczone do wypadków, w których owe przedsiębiorstwa prowadzą działalność na tym samym rynku właściwym lub na rynkach sąsiednich. W celu uwzględnienia jedynie przedsiębiorstw stanowiących w rzeczywistości samodzielne MŚP należy zbadać strukturę MŚP tworzących grupę gospodarczą, której potencjał przewyższa rzeczywisty potencjał takiego przedsiębiorstwa, oraz należy zapewnić, by definicja MŚP nie była obchodzona z powodów czysto formalnych”.

Z powyższego wynika, że status przedsiębiorstwa należy ustalić, nie tylko biorąc pod uwagę literalną treść poszczególnych przepisów załącznika I do rozporządzenia 651/2014, ale również wszelkie nieformalne relacje oraz faktyczny potencjał przedsiębiorców tworzących grupę gospodarczą. Z powodzeniem zatem może dojść do sytuacji, w której ze względu na powyższe okoliczności właściwe organy i instytucje publiczne odpowiedzialne za weryfikację prawidłowości absorpcji środków pomocy publicznej związanej z wystąpieniem COVID-19 uznają, że status przedsiębiorstwa będzie inny niż ten ustalony przez nie na podstawie literalnej treści przepisów załącznika I do rozporządzenia 651/2014.

4. Limity i pułapy właściwe dla określenia statusu przedsiębiorstwa

Status przedsiębiorstwa określa się na podstawie trzech danych, odpowiednio: zatrudnienia, rocznego obrotu oraz rocznej sumy bilansowej. Limit zatrudnienia oraz pułapy finansowe dla poszczególnych statusów przedsiębiorstwa zostały określone w art. 2 załącznika I do rozporządzenia 651/2014. Ujęte zostały one w poniższej tabeli.

Tabela 1. Progi i pułapy danych do ustalenia statusu MŚP

Status przedsiębiorstwa	Liczba osób zatrudnionych (RJR)	Roczny obrót	Roczna suma bilansowa
duże przedsiębiorstwo	250 i więcej	powyżej 50 mln euro	powyżej 43 mln euro
średnie przedsiębiorstwo	od 50 do 249	50 mln euro lub mniej	50 mln euro lub mniej
małe przedsiębiorstwo	od 10 do 49	10 mln euro lub mniej	10 mln euro lub mniej
mikroprzedsiębiorstwo	mniej niż 10	poniżej 2 mln euro	poniżej 2 mln euro

Źródło: opracowanie własne.

Pandemia i zamknięcie polskiej gospodarki sprawiło, że wielu przedsiębiorców z dnia na dzień straciło źródło przychodów, co w dalszej perspektywie wiąże się z ryzykiem zawieszenia lub likwidacji działalności, a także zwolnieniami pracowników. Czasowym rozwiązaniem dla przedsiębiorców, mającym przeciwdziałać negatywnym konsekwencjom lockdownu, było udzielenie im wsparcia w ramach tzw. tarcz antykryzysowych czy tarcz finansowych Polskiego Funduszu Rozwoju.

W książce dokładnej analizie poddano zagadnienia dotyczące:

- założeń programowych tarczy finansowej przeznaczonej dla małych i średnich firm;
- preferencji podatkowych udzielanych w związku z pandemią;
- przesłanek i warunków, które przedsiębiorca musi spełnić, by uzyskać dofinansowanie przyznawane przez starostów oraz dofinansowanie z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;
- regulacji tarczy finansowej PFR 2.0.

Beneficjenci oferowanych form pomocy muszą być przygotowani na to, że wcześniej czy później mogą zostać objęci kontrolą realizowaną przez podmioty finansujące czy też organy państwowe. Poradnik będzie przydatnym narzędziem w toku prowadzonej kontroli. Szczegółowo wskazano w nim, jak przygotować się do kontroli, m.in.:

- jakie dokumenty przedsiębiorca powinien posiadać,
- jak długo je przechowywać,
- jakimi dowodami można się posłużyć w trakcie kontroli, by potwierdzić poprawność skorzystania z różnych form wsparcia.

Publikacja przeznaczona jest dla doradców podatkowych, adwokatów i radców prawnych. Zainteresuje również sędziów sądów administracyjnych, pracowników organów administracji skarbowej, a także służby prawne oraz księgowo przedsiębiorców korzystających z pomocy państwa.

GW

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8223-577-7

WOLTERS KLUWER POLECA

**PRZEGLĄD
PODATKOWY**